

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 4 stycznia 2010 r.

**Pan
pplk SG Konstanty German
Komendant Placówki Straży
Granicznej w Czeremsze**

LBI-410-021-05/2009
P/09/149

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r.¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Placówce Straży Granicznej w Czeremsze, zwanej dalej „Placówką”, funkcjonowanie kontroli ruchu osobowego po przystąpieniu Polski do Układu Schengen na drogowym przejściu granicznym w Połowcach („dpg”) i kolejowym przejściu granicznym w Czeremsze („kpg”).

W związku z kontrolą,* której wyniki przedstawiono w protokóle podpisanym 15 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, mimo stwierdzenia uchybień, ocenia funkcjonowanie kontroli ruchu osobowego na dpg i kpg.

1. Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2008 r.², oba przejścia - dpg dla ruchu osobowego (z wyłączeniem ruchu autobusowego) i kpg dla ruchu osobowego i towarowego - były czynne całodobowo.

W ocenie NIK Placówka właściwie realizowała zadania wynikające z obowiązku przeprowadzania kontroli granicznej osób. Wobec obywateli państw trzecich dokonywano odprawy szczegółowej, zaś do osób korzystających ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się, stosowano odprawę minimalną. Wpływ na sprawność kontroli granicznej miało zorganizowanie przez Placówkę na dpg - zgodnie z art. 2 pkt 12 i art. 7 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia

¹ o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”,

² w sprawie ogłoszenia przejść granicznych, rodzaju ruchu dozwolonego przez te przejścia oraz czasu ich otwarcia (M. P. Nr 97, poz. 854),

15 marca 2006 r.³ - drugiej linii kontroli do szczegółowej kontroli dokumentów, osób i pojazdów (czynności kontrolne przeprowadzano w oddzielnych pomieszczeniach lub wydzielonych miejscach do parkowania pojazdów). Na kgp (z uwagi na mały ruch graniczny - średnio 25 osób dziennie) zadania drugiej linii realizowane były przez kierownika zmiany. Obywatelom państw trzecich poddanych szczegółowej kontroli drugiej linii, udzielano informacji o celu i procedurze takiej kontroli, przy czym informacja ta była dostępna w 20 z 23 języków urzędowych UE (nie było w języku fińskim, irlandzkim i maltańskim), co naruszało normy zawarte w art. 7 ust. 5 kgS.

Na dgp, z uwagi na jego tymczasowość oraz planowaną budowę nowego przejścia, nie wydzielono stanowisk odpraw dla osób korzystających ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się (art. 9 ust. 1 i 2 kgS).

Po przystąpieniu Polski do Układu z Schengen, z uwagi na charakter przejść (głównie ruch przygraniczny), nastąpił spadek ruchu osobowego o 41,9 % (z 594.369 osób w 2007 roku do 345.495 osób w 2008 roku) na dgp i o 64,1 % (odpowiednio z 35.437 do 12.722 osób) na kgp oraz o 27,2 % zmniejszył się ruch samochodów osobowych i nieznacznie (o 2,2 %) ilość odprawionych przez Placówkę pociągów (z 1.286 do 1.258).

2. Infrastruktura przejść, systemy informatyczne oraz wyposażenie Placówki w sprzęt specjalistyczny zapewniały Straży Granicznej warunki do realizacji zadań w zakresie kontroli granicznej ruchu osobowego. Przy czym:
 - sprzęt specjalistyczny był sprawny technicznie, poza urządzeniami do identyfikacji materiałów wybuchowych oraz środków odurzających SABRE 4000 (jednym w naprawie od 1 września 2009 r. i drugim niesprawnym przez 396 dni, od 9 października 2008 r. do 2 listopada 2009 r.). Od wystąpienia awarii do przekazania drugiego SABRE 4000 Podlaskiemu Oddziałowi Straży Granicznej do naprawy minęło 124 dni,
 - specjalistyczne urządzenia kontrolne (2 monitory skażeń radiometrycznych EKO-C), przekazano do wzorcowania po 156 dniach od upływu terminu ważności legalizacji, natomiast 1 z 2 dymomierzy DGS-2 nie był poddawany okresowej legalizacji i nie był wykorzystywany przez okres 20 miesięcy od otrzymania (od 2 lutego 2008 r. do 24 listopada 2009 r.),

³ ustanawiającego wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granicę (kodeks graniczny Schengen; Dz. U. UE. L.06.105.1 ze zm.), zwany dalej „kgS”,

- dla 16 sygnalizacyjnych urządzeń radiometrycznych i urządzeń pomiarowych założono książki urządzenia wg wzoru określonego w załączniku Nr 4 do zarządzenia Nr 8 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 23 marca 2006 r.⁴, ale prowadzono je nierzetelnie. Mimo obowiązku określonego w § 15 ust. 2 tego zarządzenia, w książkach (poza książką urządzenia bramki radiometrycznej na kpg) nie było danych o stanie technicznym, eksploatacji oraz o wzorcowaniu urządzeń. Uchybienia w tym zakresie wyeliminowano w trakcie prowadzonej przez NIK kontroli.

Zgodnie z postanowieniami § 18 i 19 zarządzenia KG SG, we wszystkich stwierdzonych przypadkach (2) wskazań powyżej tła promieniowania, o zaistniałym zdarzeniu informowano dyrektora Zarządu Granicznego KG SG oraz dyżurnego Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Państwowej Agencji Atomistyki w Warszawie. Ewidencja wyników kontroli radiometrycznej prowadzona była według wzoru określonego w załączniku Nr 5 do tego zarządzenia.

3. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonywanie przez Placówkę obowiązków wynikających z przepisów kgS, w tym:

- przeprowadzanie szczegółowych odpraw obywateli państw trzecich w zakresie określonym w art. 7 ust. 3 kgS. Efektem tych działań było wydanie 63 decyzji o odmowie wjazdu z powodu braku wizy lub jej nieaktualności, 28 decyzji z powodu nieuzasadnienia celu i warunków planowanego pobytu oraz 96 decyzji z powodu braku dokumentu potwierdzającego posiadanie ubezpieczenia zdrowotnego,
- sprawdzanie spełniania przez obywateli państw trzecich warunku wjazdu (określonego w art. 5 ust. 1 pkt c kgS) w zakresie ilości środków potrzebnych na utrzymanie i czasu podróży na terenie państw członkowskich Schengen, w tym wydanie 8 decyzji o odmowie wjazdu z powodu braków w tym zakresie. Dla prawidłowej realizacji tego zadania, funkcjonariusze Placówki mieli dostęp w sieci intranetowej Straży Granicznej do danych o kwotach referencyjnych wymaganych przez poszczególne państwa do przekroczenia ich granic zewnętrznych,
- podejmowanie decyzji o odmowie wjazdu w przypadkach określonych w art. 13 ust. 1 kgS oraz w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r.⁵ W 10 zbadanych decyzjach wskazano przyczyny i podano uzasadnienie odmowy wjazdu,

⁴ w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych, materiałów promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych (Dz. Urz. KG SG Nr 2, poz. 8 ze zm.), zwanym dalej „zarządzeniem KG SG”,

⁵ o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 ze zm.),

a cudzoziemcom wręczono informację o punktach kontaktowych uprawnionych do działania w ich imieniu. Informacje były opracowane w 18 językach, jednak zawierały nieaktualne adresy lub numery telefonów 4 z 8 punktów kontaktowych (w październiku 2009 r. dane zostały zaktualizowane),

- przy kontroli ruchu granicznego Placówka współpracowała ze Służbą Celną oraz Komendami Powiatowymi Policji w Hajnówce, Bielsku Podlaskim i Siemiatyczach. Efektem tej współpracy było między innymi doraźne usprawnienie odprawy granicznej oraz zapobieganie i zwalczanie różnego rodzaju przestępczości, w tym w razie potrzeby dostęp do specjalistycznego sprzętu do kontroli granicznej.

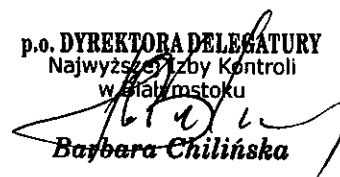
Przedstawiając powyższą ocenę i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Oddawanie do legalizacji i napraw urządzeń specjalistycznych w terminach umożliwiających minimalizację czasu wyłączenia ich z eksploatacji.
2. Rzetelne prowadzenie księzek sygnalizacyjnych urządzeń radiometrycznych oraz radiometrycznych przyrządów pomiarowych.
3. Zapewnienie dostępu do informacji o celu i procedurze szczegółowej kontroli drugiej linii, we wszystkich językach urzędowych UE.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Komendanta w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie oceny, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku

Barbara Chilińska